

terhek egy részét részben készpénztörlesztéssel, részben a tartozásnak állami könyvadósságként való elvállalásával rendezi, és pedig az ú. n. tőketörlesztési alápból nyújtandó legfeljebb ötven millió pengővel. Ezzel azokon a gazdákon kíván segíteni, akiknek védett birtoka tiz katasztrális holdnál nem nagyobb ingatlan, vagy nagyobb ugyan, de a kataszteri tiszta jövedelem száz koronát nem halad meg, vagy csupán házas birtokok (ú. n. védett kisbirtok). A R. mármost egyebek között kimondja, hogy a készpénztörlesztés, illetve könyvadósság vállalás mértéke a védett birtok minden kataszteri holdja, valamint a házas birtokok után legfeljebb 300.— P. Miután pedig a védelemnek és az azzal járó áldozatnak nem volna célja, ha az eladósodás oly nagymérvű, hogy előreláthatólag ilyen segítség sem használna, egy további rendelkezés szerint nincs helye sem készpénztörlesztésnek, sem könyvadósságvállalásnak az esetben, ha a bekebelezett terhek a birtok kataszteri tiszta jövedelmének kétszázszoros-, csupán házas birtokoknál a házadóalap hatvanszoros-szorzatát meghaladják, hacsak a hitelezők követeléseikből annyiról le nem mondanak, hogy az adós terhe a jelzett terhelési határ alá szálljon.

A készpénztörlesztés és könyvadósságvállalás előfeltételeinek fennállását, valamint azt, hogy ezeknek az irányadó jogszabályok értelmében mily mértékben van helyük, minden más eljárás kizárásával a Pénzügyminiszter, ha pedig az ingatlanon elsőhelyű jelzálogjoggal az Országos Központi Hitelszövetkezetnek vagy tagszövetkezetnek követelése van biztosítva, az Országos Központi Hitelszövetkezet állapítja meg.

Igen fontos és indokolt rendelkezést tartalmaz a R. 29. §-a, amely az alaprendeletet e vonatkozásban tulajdonképpen korlátozza. Eszerint a pénzügyminiszter a készpénztörlesztés és könyvadósságvállalás megállapításának megtagadását rendelheti el, ha a gazdaadós házastársának vagy vele közös háztartásban élő, illetve eltartásra kötelezett személynek vagyoni és kereseti viszonyai folytán a készpénztörlesztés folyósítása és a könyvadósságvállalás az alaprendelet céljával ellentétes és indokolatlan lenne.

Villamos energiát szolgáltató üzemek (villamosművek). Törvényhozásunk a villamosenergia fejlesztéséről, vezetéséről és szolgáltatásáról szóló 1931: XVI. t.-c. megalkotásával nagyfontosságú jogterületet szabályozott, nem egy ponton kellvén a köz- és magánérdek összeegyeztetésének nehéz feladatát megoldania.

A törvény, amely villamosmű alatt villamosenergiát fejlesztő, vezető, elosztó üzemet ért, a villamosműveknek két kategóriáját állítja fel. — közhasználatú és saját használatú villamosmű-, amely megkülönböztetés végigvonul azután a törvénynek úgyszólván valamennyi rendelkezésén. Az olyan villamosmű, amely villamos energiát ellenérték fejében való szolgáltatás céljából fejleszt, vezet vagy oszt el, *közhasználatú villamosmű*, illetve vállalat, az pedig, amely a villamosenergiát a fenntartó saját és alkalmazottainak háztartásában, gazda-

ságában vagy telepén leendő felhasználás céljára szolgáltatója: *saját használatú villamosmű*. Az előbbieket létesítéséhez és működéséhez kereskedelmi miniszteri engedély szükséges, míg saját használatú villamosművet engedély nélkül, szabadon lehet létesíteni.

A közhasználatú villamosműhöz nagyfontosságú jogosítványok fűződnek. Így 1. ennek létesítésére, kibővítése vagy átalakítása végett a kisajátítási törvényben szabályozott (tehát egyebek között: kártalanítás ellenében történő) *kisajátításnak* van helye. 2. Ha az átalakító vagy kapcsoló berendezést a villamosmű telepén kívül valamely épület *lakás céljára nem használt* helyiségben oly módon lehet elhelyezni, hogy az ily elhelyezés az épület rendeltetésszerű használatát egyáltalán nem vagy csak elenyészően csekély mértékben befolyásolja, kisajátítás helyett az elhelyezést *használati szolgálat alapításával* lehet biztosítani, amelyért az engedélyes évjárdékot köteles fizetni. 3. Ha ugyanezt *be nem épített területen kell létesíteni* és az elfoglalt terület oly csekély, hogy önálló jószágtestté alakítása esetében önmagában sem mezőgazdasági, sem építkezési célra nem lenne felhasználható, az a telek viszont, amelyen az ilyen berendezést létesítik, ezzel szemben lényegesen értékcsökkenést nem szenved, az engedélyes a szükséges terület kisajátítása helyett *épitményi jog* alapítását kívánhatja, amelynek fejében az engedélyes évi építménybért köteles fizetni. 4. Az üzem folytatásához szükséges vezetékek és berendezések felállítására céljából a kereskedelemügyi miniszter *vezetékjogot* — amelynek tartalmát a törvény pontosan meghatározza — állapíthat meg oly ingatlanok tekintetében, amelyek rendeltetésszerű használatát a vezetékjog tartósan nem akadályozza. E vezetékjog telekkönyvi bejegyzésnek nem tárgya és gyakorlása nem vezethet az annak alapján elfoglalt területek elbirtoklására. *Saját használatú* villamosműnek mindezen jogokat a törvény lényegesen szűkebb keretek között adja csak meg.

A közhasználatú villamosmű engedélyese és a fogyasztó közötti jogviszonyt az ú. n. energiaszolgáltatási szerződés szabályozza. Ez a jogviszony — az általános magánjog elveit tartva szem előtt, tulajdonképpen vállalkozási szerződés. Ezzel szemben a törvény indokolása szerint az energiaszolgáltatás tartóssága a szerződést a bérleti szerződéshez teszi hasonlóvá. Eképen minősíti tehát a törvény az engedélyes és fogyasztó közötti jogviszonyt, különösen azért, hogy a fogyasztó csődje esetén méltánytalan eredmény ne álljon elő. Ha ugyanis a szerződés vállalkozási szerződésként minősülne, irányadók volnának a Csődtörvény 18—20. §-ai, aminek folytán az engedélyes a közadós által fogyasztott energiát rendszerint csak csődhitelezőként érvényesíthetné. Miután azonban a törvény ezt a megoldást nem akarja koncedálni, és szerinte a méltányosság követelményeinek az felel meg, hogy ily esetben a csődtörvény 22. és 48. §. 2. pontja alkalmaztassék, tehát hogy egyebek között a fogyasztó csődjében a lejárt bérkövetelés mint tömegtartozás érvényesüljön, fenti értelemben minősíti az energiaszolgáltatási szerződést. Egyébként — mint már a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907: III. t.-c. 2. §-a is kimon-

dotta, e törvény szerint „a villamosenergiát és — amennyiben a dolgokra vonatkozó jogszabályok rájuk állanak, a joguralomnak alávethető egyéb energiákat általában dolgoknak kell tekinteni. Ezeképezt a villamosenergiát és általában az említett egyéb energiákat a büntetőtörvények alkalmazása szempontjából is úgy kell tekinteni, mintha dolgok volnának”.

Nagyon érdekes és éppen olyan helyes rendelkezése a törvénynek, hogy az engedélyes ellen vezetett végrehajtás során, nemkülönben az engedélyes csődjében vagy a létrejött kényszerezegység értelmében fogánatosított értékesítés esetében a már üzembe helyezett villamosművet csak mint jogi egységet vagy a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyásával megállapított terv szerint megosztva engedi csak értékesíteni.

A törvény 58. §-a az *Országos Energiagazdasági Alapot* létesíti, amely az állami költségvetés keretében évenként megállapítandó hozzájárulásból és törvény alapján fizetendő bírságpénzekből alimentálódik és az energiaellátás fejlesztésének céljaira szolgál, a 60. §. az *Országos Energiagazdasági Tanácsot* állítja fel a törvény végrehajtásával és általában az ország energiagazdaságával kapcsolatos kérdésekben véleményadás céljából.

Az engedélyes és a fogyasztó közötti egyes vitás kérdések elintézését a törvény a kir. Kúrián alakuló *külön bíróság* elé utalja, amely az elnökön felül négy tagból áll.

A még 1931-ben kihirdetett törvénnyel kapcsolatban az év közepe óta több rendelet jelent meg. Így a 40.000/1934. K. M. sz. r. a törvény végrehajtása tárgyában. Ez a rendelet a törvényt 1934. október hó 1. napjával léptette életbe. A merőben közigazgatási, illetve iparrendészeti természetű rendeleteken kívül megjelent a 33.700/1934. I. M. sz. r. villamosmű átalakító vagy kapcsolóberendezésnek vagy tartószerkezetének elhelyezése céljából létesített használati szolgálat és építmenyi jog telekkönyvi bejegyzésének szabályozása tárgyában, a 33.800/1934. I. M. sz. r. villamosművek ügyeiben a kir. Kúrián eljáró külön bíróságról és a 60.000/1934. K. M. sz. r. villamosművek céljára alapítható használati szolgálat és építmenyi jog szabályai tárgyában.

Bírói letét kiszolgáltatását elismerő okirat illetéke. Ezt a kérdést legutóbb a 163.600/1927. P. M. sz. r. szabályozta, és pedig lényegileg akként, hogy a bírói letét kiszolgáltatását elismerő okirat (amely nyugta, ha pénzről szól, átvételi elismervény, ha más ingórol van benne szó) 0,5% (illetve a rendkívüli pótlék folytán 0,6%) illeték alá esik, amely azonban legfeljebb 2.— P. A f. évi október 13-án megjelent és ugyanakkor hatályba is lépett 142.000/1934. P. M. sz. r. erészben a helyzetet akként változtatta meg, hogy a 0,5, illetve 0,6%-nak 2.— P-ben való maximálását elhagyta. Ezt a korlátot az új rendelet csak abban a kivételes esetben tartja fenn, ha a letétet magának a letevőnek vagy más olyan személynek utalják ki, aki a rendelkezésre álló adatok vagy az előterjesztett bizonyítékok szerint a